

Nazan ÖZCAN

Büyüklerle acı masallar!

Nöstlinger'i artık hepimiz tanıyoruz. Onun açıkça taraf olan, çocukların ve ergenlerin yanında cesurca saf tutan anlatıları, çocukların ve ergenlerin dünyasına olduğu kadar, "büyüklerin" ikiyüzlü dünyasına da ayna tutuyor. Ebeveynler, cesaretiniz varsa eğer siz de okuyun Evde ve Uzakta'yı.

Oğlu ergenliğe girdiği zaman, ablam da kısa yoldan depresyona girdi. İkisinin bir arada olması, el bombalarının, roket atarların, savaş uçaklarının kol gezdiği şahane bir savaş alanı demekti! Tabii biz eğleniyorduk ama ablam oğlunun, oğlu da ablamın onu sevmediğinden o kadar emindi ki! Ablam için oğlu "ergenus beterus", oğlu için ablam "kafayı yemiş anne" idi. Yine savaş alanındalar ve pek güzel savaşıyorlar! Savaşın kazanımı olmayacağı çok belli.

Haddime değil tabii (ne de olsa ben anne değilim), ama ablamı rahatlatmak için bir iki laf ediyorum arada. Söylediğim tek şey, çocuğun ergenlik geçirmemesinin tuhaf olacağı ve şu anda yapacak tek şeyin onu sevmek olduğu. Bir yerlerden duyduğum şu cümleler bana ve ablama yardımcı oluyor: "Ergenler İstanbul Boğazı'na kılavuz kaptansız girmiş dev yük gemileri gibidir. Bir o kıyıya bir bu kıyıya çarpa çarpa ilerlerler. Sizin yapabileceğiniz ise onun arkasında durup her çarptığında, onu çarptığı yerden sevgiyle çıkarıp tekrar yoluna bırakmak. Asla önünde ya da yanında gitmeye kalkışmayın, ama onun arkasında olduğunuzu mutlaka bilsin."

Yılların çocuk ve ergen kitabı yazarı Christine Nöstlinger'in *Evde ve Uzakta*'sını okurken düşündüğüm hal tam da buydu. Nöstlinger bu kitabın-

da, on yaşındaki Erika'nın gözünden ablasının evden kaçışını ve bu kaçışın ailenin büyüklerini nasıl zıvanadan çıkarttığını anlatıyor. Abla Ilse 14 yaşında ve çok güzel bir kız, dolayısıyla Erika'nın gözünde bir ilah. Erika en çok onunla bir şeyler paylaşıyor. Çünkü açık söylemek gerekirse, ailenin durumu da epey karışık. Annesi ve babası, Erika'yla Ilse küçükken boşanmış, küçük kızlar iki yıllığına babaannelerine bırakılmış. Daha sonra hem anne hem de baba başkalarıyla evlenmiş. Üstelik yeni evlendikleri kişilerden de yeni çocuklar olmuş. Erika ve Ilse, "kronik anne tribinden" mustarip anneleri, üvey çocuklarına karşı daha akli başında davranan üvey babaları ve sürekli ilgi bekleyip mızıldayan iki minik üvey kardeşleriyle yaşamaya başlamış. İki ergen için hiç de kolay bir durum değil. Özellikle de "kronik anne sendromu" yaşayan ve çocuklarının tam da kendi istediği gibi olması için her türlü davranışı (davranış derken, duygu sömürsünden, ağlama krizlerinden tutun da dayağa kadar her şeyi kastediyoruz) kendinde hak gören anne, durumu daha da beter bir hale sokuyor.

Ilse ergenliğiyle birlikte, yaşadığı deliler evine dayanamayıp sırta kadem basıyor. Deliler evini idare etmek de Erika'ya kalıyor. Ama bela hiçbir zaman tek tek gelmez: Üvey babanın disiplin ve otorite manyağı annesi; çocuklarını haftada ya da iki haftada bir gören, fakat annelerini sürekli çocuklara sahip çıkmamakla ve iyi yetiştirememekte suçlayan baba; demans geçiren bir dede de bu şahane tabloya ekleniyor. Erika'nın tek sığınağı, ona ve ablasına iki yıl annelik etmiş olan, onları çok ama çok seven, anlamak için dinleyen, yalan söylese bile yüzlerine vurmayan, geride durarak bütün hareketlerini sahici bir ilgiyle izleyen, zor duruma bile isteye düşse de onlara kucak açıp acılarını dindirmeye

çalışan, çocuklar için disiplinin değil sevginin gerekli olduğuna inanan babaanneleri. Nöstlinger kitabında, "ev" denilen çatı altında, "kutsal" denilen "sıcak aile ortamında" gününü geçiren, ama aslında bütün bu saçmalıklardan çok ama çok uzaktaki bir hayal âleminde yaşayan on binlerce çocuğun hikâyesini anlatıyor.

1936 doğumlu yazar, kendi ifadesiyle, küçükken vahşi ve kızgın bir çocukmuş. Belki de tam da bu yüzden, kitaplarında -ve tabii ki *Evde ve Uzakta*'da- o çocukluk kızgınlığını unutmadan yazıyor. Dolayısıyla, asla ve asla, büyüklerin bir sürü abuk sublik kuralla dolu, baskıcı, otoriter, disiplinli, prensipli tavırlarına ve dünyalarına pabuç bırakmıyor. Çocukların dilinden ve çocukların gözünden dünyaya bakıp, o küçük yaşta nelerle uğraşmak zorunda kaldıklarını acı, mizah dolu bir dille, net ve çarpıcı şekilde büyüklerin önüne koyuyor. Çocukların gözünden ortaya koyduğu dünyada ise büyüklerin iki yüzlülükleri, bencillikleri ve çocukları dünyaya getirdikleri için onun üzerinde her türlü psikolojik ve fiziksel şiddeti hak gören faşizan tavırları fena halde faş oluyor! Yani anlayacağınız, büyüklerle acı masallar. Tabii okumaya cesaretleri varsa!

Evde ve Uzakta

Christine Nöstlinger

Çeviren: Suzan Geridönmez

Günışığı Kitaplığı / 196 sayfa

